

"Soms gebeurt het dat de kinderen de muziek heel luid zetten, of de televisie. Dat horen wij natuurlijk niet. Als mijn ouders dan binnenkomen, hebben die iets van 'wat is dat hier allemaal?'"

"Mijn o...
op het...
ren var...
chaam...
echt no..."

In de wereld van Studio 100-tekenaar Filip Heynincx is het altijd stil

"Ik ben niet gehandicapt alle..."

Een interview met een doofstomme. Ik moet drie keer nadenken over hoe ik dat aanpak. Met een tolk? Dat maakt het minder persoonlijk. Per mail? Samen aan de computer? Dat staat dan weer zo ver af van een gesprek. Filip Heynincx hakt zelf de knoop door en stelt een tolk voor. We spreken af bij Studio 100 in Londerzeel, de afdeling waar alle tekenaars van de grote *Samson en Gert*-fabriek zitten. Mensen kunnen veel zeggen zonder woorden, maar pas als de taal zelf wegvalt, beseft je dat de rest franje is. Filip en ik zitten in een ander taaluniversum en dat maakt ons gesprek, als dat woord al van toepassing is, moeilijk. Leen, onze tolk, doet haar uiterste best, maar ik betwijfel soms of ze mijn vragen goed begrijpt, en of ze ze ook juist vertaalt. Omgekeerd verveelt het me dat alles wat Filip zegt, via een omweg bij mij komt. Het is praten met twee mensen in plaats van één.

Komt nog bij dat er stomme dingen gebeuren, onhandigheden waar je niet bij stilstaat. Zoals mijn gsm die rinkelt, en ik vergeet te zeggen dat dat gebeurt. Filip heeft er het raden naar waarom ik plots in mijn tas duik. Of mijn blik die even afdwaalt als ik spreek, zodat Filip mijn lippen niet meer kan volgen. Filip kan liplezen, maar hij volgt ook de tolk, die alles simultaan met gebaren vertaalt. Zelf maakt hij geluiden als hij praat, maar ik versta maar af en toe een woord. Het is gek. De klanken zitten soms helemaal fout, en plots komt een woord als 'president' er perfect uit. Maar om bij het begin te beginnen... corrigeert Filip me al in mijn eerste mail. Ik heb hem doofstom genoemd en dat woord is taboe. *Tegenwoordig zegt men niet meer 'doofstom' maar gewoon 'doof'*, schrijft Filip. *Doofstom betekent dat dove en horende mensen totaal niet met elkaar kunnen communiceren, dat dove mensen niet in de mogelijkheid zouden zijn om te werken en dat is niet zo.*

Ons gesprek - een paar dagen later - gaat meteen op dat misverstand voort. "Doof en doofstom is niet hetzelfde", zegt Filip. "Vroeger dachten mensen dat doofstomme mensen niet konden praten, dat ze achterlijk waren. Dat is echt niet meer waar. Dove mensen kunnen steeds beter praten. Dove en horende mensen zijn eigenlijk hetzelfde, alleen horen dove mensen niet." Een essentieel verschil, toch? Filip vindt van niet. "Ik weet dat mensen doofheid als een handicap beschouwen, maar ik voel me niet gehandicapt. Ik ben zoals elke andere mens, alleen hoor ik niet. Mensen die pakweg een hartoperatie hebben gehad, en een bypass hebben ofzo, die zijn gehandicapt."

Ik kan de redenering moeilijk volgen, maar ik vergeet natuurlijk dat doof zijn voor Filip normaal is. Hij heeft nooit anders geweten. "Ik ben als horend kind geboren", vertelt hij. "Toen ik anderhalf was, heb ik hersenvliesontsteking gekregen. Daar heb ik mijn doofheid aan overgehouden. Vroeger bestond er geen vaccin tegen hersenvliesont-

steking, vandaag gelukkig wel. Het is jammer, maar het had erger gekund. Ik was ook te klein om er zelf last van te hebben. Het is erger als je als groter kind of volwassene doof wordt. Dan weet je wat je mist."

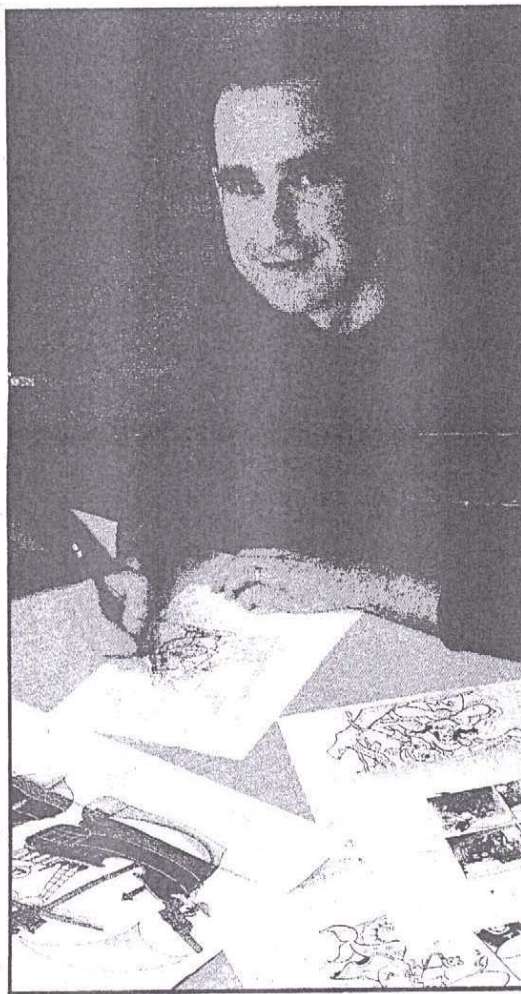
Ik vraag me ineens af of Filip een beetje een uitgaansleven heeft gehad, als puber en jonge gast. Want op café zitten, naar de cinema gaan, gaan dansen... dat heeft allemaal met praten en horen te maken. "Oh ja, ik ben uit geweest", vertelt hij. "Zowel met horende als met dove mensen. Maar het is anders. Onder horenden is er meer ambiance, maar onder dove mensen kan je beter bijpraten. Je spreekt je eigen taal he."

Dove mensen horen niets, en toch gaan ze soms naar concerten. "We horen niets, maar we voelen trillingen", legt Filip uit. "In een discotheek staan de bassen zo luid dat je er gemakkelijk op kan dansen." Los van die trillingen is geluid, in welke vorm ook, Filip onbekend. Ik vraag me af naar welk geluid hij nieuwsgierig is. De stem van zijn vrouw bijvoorbeeld? Filip haalt de schouders op. "Niet echt. Ik kan me weinig voorstellen bij geluid. Het is zo onbekend dat het abstract wordt." Tolk Leen vraagt me later of er iets is dat ik nog nooit gegeten heb. "De smaak van de wormen die ze in Afrikaanse landen eten", helpt ze me. "Kan jij je daar iets bij voorstellen? Daar kan je het een beetje mee vergelijken."

Filip leerde in de dovenschool zijn vrouw Katrien kennen. "Ik ben wel eens verliefd geweest op horende meisjes", zegt hij. "Maar dat contact is anders. Ze zijn meestal ook meer geïnteresseerd in de handicap dan in de jongen zelf. En uiteindelijk gaan de gesprekken minder diep."

Filips vrouw, Katrien, is doof geboren. Ze heeft drie slechthorende zussen. Omdat bij haar een genetische factor speelde, bestond de kans dat het koppel een doof kindje zou krijgen. Dat gebeurde niet. Kimberly, die intussen acht is, en Dalvin, drie, werden horend geboren. Wat een geluk, zeg ik, maar zo ziet Filip het niet. "Als we een doof kindje hadden gehad, waren we net zo blij geweest. Het maakte ons niet veel uit, als het verder maar gezond was."

Twee dove ouders, dat moet veel kinderen als muziek in de oren klinken. Filip moet lachen. "Soms gebeurt het dat ze de muziek heel luid zetten, of de televisie loeihard. Dat horen wij natuurlijk niet. Als mijn ouders dan binnenkomen, hebben die iets van 'wat is dat hier allemaal?'" Echt grappen uithalen met hun ouders doen de kinderen

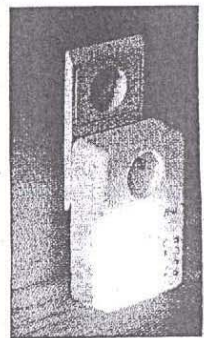

In de wereld van Filip Heynincx is het altijd stil. "Dat is voor mij niet erg, omdat ik niet weet wat geluid is. Ik mis het niet."

GVA-foto's Ludo MARÉV

niet. Daar zijn ze nog wat klein voor. "Onze kinderen hebben wel een streepje voor", lacht Filip. Zij verstaan bijna alles wat wij zeggen, ze kunnen goed mee met de gebarentaal. Maar omgekeerd verstaan mijn vrouw en ik niet alles wat zij zeggen." Hij zegt het met een vrolijke lach, maar ik kan me voorstellen dat het ook voor moeilijke situaties kan zorgen. Filip maakt zich geen zorgen. "We zien wel hoe het gaat. Tot nu gaat het goed. We hebben twee gelukkige kinderen. Sommige dingen zijn wel anders, natuurlijk. Kimberly en Dalvin kunnen niet roepen als ze ons nodig hebben, maar we hebben de afspraak dat ze ons op

het middelbaar de richting schilderen in Gentbrugge volgde, merkten de leraars dat ik talent had. Na het middelbaar heb ik toekomstige opleidingen gevolgd aan de academies van Sint-Niklaas en Gent. Tussen horende mensen? "Ja, dat was aanpassen. Ik heb me vooral op het tekenen gefocust toen, en minder op het contact met de leerlingen. Ze deden hun best, maar het was voor allebei wennen." Filip werkte lange tijd als zelfstandige. "Als kunstenaar", vertelt hij. "Ik schilderde vooral landschappen en portretten. Daarnaast was ik bezig met cartoontekenen. Omdat ik gek ben op strips, ben ik vorig

Twee snuffels uit het huishouden van Filip en Katrien: de deurbel is verbonden met een flitslicht, en een biepertje doet dienst als babyfoon.

Foto Stefaan VAN HUL

Filip met zijn collega's.

Praten met Filip is ook

jaar naar de avond gaan, om gespectaculair te volgen." Sinds september 1 baan bij Studio 100 in een bij uitstek c bedrijf meedraait op rolletjes? "Het zo'n groot bedrijf toe." Studio 100 is en bekend bedrijf. Dat schrikte me ir valt allemaal mee. hebben nooit een werkt, maar ieder Als Filip me even zien, maak ik ken. "Toen we te hore we collega doofs we wel een beetje en Samson en Gt Graeve. "Het is z waar je aan te v had ik ook een b

"Mijn ogen zijn enorm getraind. Niet alleen op het zien zelf, maar ook op het interpreteren van dingen. Het begrijpen van lichaamstaal bijvoorbeeld heb je als dove echt nodig."

t alleen maar doof"

Filip met zijn collega's. "Het was even wennen, ook voor ons", zegt Ward (rechts).

Praten met Filip is ook praten met een tolk.

jaar naar de avondschool in Aalst gegaan, om gespecialiseerde tekens te volgen.

Sinds september heeft Filip een vaste baan bij Studio 100. Niet slecht, als dove in een bij uitstek communicatiegericht bedrijf meedraaien. Loopt dat allemaal op rolletjes? "Het was gek om ineens in zo'n groot bedrijf te werken", geeft Filip toe. "Studio 100 is bovendien een groot en bekend bedrijf, met veel uitstraling. Dat schrikte me in het begin af. Maar het valt allemaal mee. Ook de collega's. Ze hebben nooit eerder met een dove gewerkt, maar iedereen doet zijn best."

Als Filip me even later zijn tekentafel laat zien, maak ik kennis met zijn collega's. "Toen we te horen kregen dat onze nieuwe collega doofstom zou zijn, schrokken we wel een beetje", zegt rechterbuurman en Samson en Gert-tekenaar Ward De Graeve. "Het is zo onbekend, je weet niet waar je aan te verwachten. In het begin had ik ook een beetje schrik dat we me-

kaar niet zouden verstaan. Maar we behelpen ons goed. Met liplezen en post-its. Het is natuurlijk wel anders dan met een andere collega. Met Filip zou ik niet meteen een pint gaan drinken." Om te tekenen moet je geen oren hebben, maar om te overleggen met de man die de scenario's verzint, natuurlijk wel. Hoewel. "Twee keer per week komt tekenaar Jean-Pol naar Studio 100 om mijn tekeningen te bekijken en eventueel bij te sturen. Meestal trekken we ons met gebaren en liplezen uit de slag, maar als er echt iets ingewikkelds moet worden uitgelegd, nemen we pen en papier erbij." Terug naar huis dan. Want ook daar is het voor een dove net iets anders. Filip en zijn vrouw hebben een huis dat aangepast is. Dat moet, want als pakweg de deurbel gaat, kunnen de bezoekers lang wachten. "Daar hebben we een flitslicht voor. Heel fel, vergelijkbaar met een foto-flits. De flits waarschuwt ons voor alle luidde geluiden, niet alleen die deurbel

dus. Als de kinderen hard roepen, weten we het ook. Vroeger was het onze babyfoon." Een beeper met ongeveer dezelfde functie dragen Filip en Katrien op hun broek. Afhankelijk van het lampje dat brandt, weten ze wat er aan de hand is. Een vaste telefoon is er niet ten huize Heynincx, maar Filip en Katrien hebben wel allebei een gsm. Om sms'jes te sturen. "Als iemand die ons niet kent belt, sturen we een sms'je om te zeggen dat we doof zijn. En dan communiceren we zo verder. Het is een enorme vooruitgang dat dat bestaat." Ook nooddiensten verwilligen gebeurt via sms.

Naar buiten dan. Is het soms niet gevaarlijk, als je niet hoort? In het verkeer bijvoorbeeld? Filip hoort geen auto's aankomen. "Dat is heel erg opletten", geeft hij toe. Zelf autorijden is geen probleem. "Ik heb rijles gehad met een instructeur voor dove mensen. Dat ging goed. Om auto te rijden heb je je gehoor niet echt nodig. Als je zicht maar goed is." Over mensen met een handicap wordt vaak gezegd dat ze hun andere zintuigen beter ontwikkelen. Klopt dat? Filip denkt na. "Dat is wel zo, vooral wat zicht betreft. Onze ogen zijn enorm getraind. Niet alleen op het zien zelf, maar ook op het interpreteren van dingen. In het begrijpen van lichaamstaal bijvoorbeeld zijn wij beter getraind dan anderen. Als dove heb je dat nodig. Je houding, je manier van doen, vervangt voor een stuk de taal."

Tijdens ons gesprek hamert Filip vaak op het gewone van zijn doofheid. Zo erg dat een mens zich bijna schuldig zou gaan voelen om te denken dat het een handicap is. Dat is natuurlijk niet zo, nuanceert hij. "Doof zijn is anders, en niet altijd gemakkelijk. Vooral naar de buitenwereld toe. Horende mensen weten nog te weinig over dove mensen, en daarom is er soms onbegrip. Op werkvlak bijvoorbeeld gebeurt het nog vaak dat dove mensen zich meer moeten bewijzen." Iemand als Helga Stevens, de dove NVA-politica, zet zich in voor gelijke kansen voor horenden en dove. Is zij een voorbeeld? "Zeker. Wat ik heel goed vind, is dat Helga pleit voor de erkenning van de gebarentaal als volwaardige taal, en dat ze wil dat elk bedrijf minstens één dove tewerkstelt. Het zou mooi zijn als meer dove mensen in de politiek zouden stappen."

Tot slot dan. Gesteld dat Filip minister zou zijn, welke maatregelen zou hij dan treffen? "Ik zou zeker meer tolken inzetten. Op bedrijven en in scholen bijvoorbeeld, zodat dove mensen gemakkelijker kunnen meedraaien. Op televisie zou er meer ondertiteling moeten zijn. Dat bestaat nu al, maar niet voor alle programma's." Het zijn de eerste dingen waar Filip aan denkt, maar er is natuurlijk meer. Het belangrijkste is misschien wel dat de mentaliteit zou veranderen. Dat dove mensen niet langer als gehandicapt worden beschouwd. Want aan dat woord heeft Filip een hekel. "Ik ben niet gehandicapt, ik ben alleen maar doof."

Kimberly met haar broertje Dalvin, en mama en de hond. Foto Stefan VAN HUL

Dochtertje Kimberly (8)

"Ik ben heel fier op papa"

Kimberly en haar broertje Dalvin zijn de stilte in huis en hun dove ouders gewoon. "Ik vind het niet erg. Mijn ouders horen niet, maar ze zijn wel lief. Dat is het belangrijkste", zegt het achtjarige meisje nuchter.

Verhaaltjes voorlezen, liedjes zingen... dat zijn allemaal dingen die Filip en Katrien niet kunnen. Hoewel. "Verhaaltjes voorlezen doet mama wel, in gebarentaal", vertelt Kimberly. "Ik mag dan wel niet teveel naar de prentjes kijken, anders kan ik niet meer volgen."

Met die liedjes valt het ook wel mee. Mama en papa neurien wel eens mee en als Kimberly een liedje heeft geleerd op school, zingt ze het thuis voor mama en papa in gebarentaal. En de melodie dan? "Die hebben mama en papa niet nodig. Als ze de tekst kunnen volgen, is dat genoeg."

Kimberly en haar broer communiceren met hun ouders via gebarentaal. "Ik ken nog niet alle gebaren, maar ik heb al veel geleerd", zegt Kimberly. "Ik heb een boek waar veel woordjes in staan."

Met mama kan ze een beetje meer praten dan met papa, zegt Kimberly, maar leren spreken heeft ze toch vooral van zichzelf geleerd. En ook wel een beetje van de juffen op school en de grootouders. "Papa praat minder dan mama. En hij zegt Kim in plaats van Kimberly. Ik heb een lange naam, he. Met twee dove ouders is Kimberly een buitenbeentje. "Op school ben ik het enige meisje met een dove mama en papa, en sommige vriendinnetjes vinden dat raar. Meestal vragen ze of ik woordjes in gebarentaal wil vertellen, maar dat is moeilijk omdat ik zelf niet alles ken. Mama en papa leren me nog altijd woordjes bij." Dat haar papa nu bij Studio 100 werkt, vindt Kimberly super. "Ik ben een grote fan van K3 en Spring, en mijn broer van Piet Piraat. Toen ik hoorde dat papa aangenomen was, heb ik hem een berichtje gestuurd met 'proficiat'. Ik vind dat hij heel mooi tekent."

■ Wie meer info wil over doofheid in Vlaanderen, kan terecht bij Fevlado, de Federatie voor Vlaamse Dovenorganisaties. Website: www.fevlado.be. Filip Heynincx heeft ook zelf een website: <http://users.pandora.be/filip.heynincx>